

ОСКАР ВАЙЛД

ЗОРЯНИЙ
ХЛОПЧИНА

ОСКАР ВАЙЛД

ЗОРЯНИЙ ХЛОПЧИНА

Переклав з англійської мови
МИХАЙЛО ЛОТОЦЬКИЙ

diasporiana.org.ua

1 9 4 7

Накладом Видавничої Спільни „Українське Слово“

Authorized by HQ EUCOM Civil Affairs Division AG 363.7. GEC - AGO from July 1947

Графічне оформлення арт. м. Мирона Білинського

Druck: Mittelbayerische Zeitung, Regensburg

Два вбогі рубачі верталися крізь великий, смерековий ліс додому. Була зима, і ніч дуже холодна. Землю вкривав глибокий сніг. Його було багато також і на гиллях дерев. Від морозу тріскали галузки по обох боках стежечки, якою переходили рубачі. А як прийшли вони до гірського струмка, то побачили, що він завис без руху в повітрі. Дід-Мороз скував його своїм крижаним подихом.

Було так холодно, що навіть звірі й птахи не знали, де їм подітися.

-- У - у! - бурмотів вовк, коли перебігав кущами, підбравши хвоста під себе, — ну й поганий час! Це дивно, що уряд цим не цікавиться!

— Цір! цір! цір! — цвірінькали конопляночки. Земля-бабуся вмерла, тому прикрили її смертним рядном.

— Земля хоче віддаватися, це її весільний одяг, — перешіптувалися між собою горлички. Їх рожеві

ніжки були цілком обмерзли, але вони думали, що то їх обов'язок, дивитися на світ, як на казку.

— Дурниця! — заревів вовк, - кажу вам, що в усьому винен уряд. Коли ж не вірите мені, то всіх вас тут поїм!

Вовк завжди був практичний. Всьому вмів швидко найти причину.

— А я, - озвався дятлик, що завжди був філософом, - ні дрібки не журюся виясненнями. Коли щось так, то так. Я лише знаю, що тепер страшно холодно.

І, справді, було дуже холодно. Вивірочки, що жили в дуплах дерев-потирали себе раз-у-раз носиками, що бзагрітисся, а крілики позвивались в клубочки в своїх норах. Вони навіть не наважувалися виглянути на світ. Здавалося, що раді зимі лише великі рогаті сичі. Пір'я їх від інею мов закам'яніло, але це їм було байдуже. Вилупавши свої жовті очища, вони перекликалися по лісі:

— Пу-гу! Пу-гу! Дивіться, яку чудову погоду маємо сьогодні!

Оба рубачі йшли все далі й да-

лі, хухали в пальці й ступали великими, підкованими чобітьми по втопаному снігу. Раз провалилися в яму, завіяну снігом. Вилізли білісінькі, наче мельники, коли мелють збіжжя. Раз підковзнулися на гладко замерзлім болоті. Їхні в'язки ріща попадали на землю і розлетілися. Муєли знову їх збирати і в'язати. Раз здавалося їм, що заблудили. Дуже налякалися, бо знали, який сніг немилосерний для тих, що засипляють у його обіймах. Та вони доручили себе святому Мартинові, опікунові всіх мандрівників, вернулися назад на свої сліди і потім уже добре дивилися. Бкінці найшли на край лісу. Далеко, ген у долині побачили світло свого села.

Рубачі від того так зраділи, що аж голосно засміялися. Земля здавалася срібною квіткою, а місяць золотою.

Засміялися та зразу ж знову посумніли, бо згадали, що вони бідні. Один сказав до другого: - Чого нам сміятися? Та ж ми бачимо, що життя лише для багатців, а не для таких,

як ми. Краще, якби ми позмерзали в лісі, або, щоб на нас напали хижі звірі й порозривали на кусні...

— Так, таки так! - відповів другий рубач, - одним дано багато, другим мало. Кривда ділила світ і нічого на землі не поділене рівно, хіба одна жур ба...

Та от коли вони нарікали таку на свою нужду, сталося щось дивне. З неба впав ясна, гарна зірка. Зсувалася з неба попри інші зорі. Як рубачі здивовано слідували за зіркою, здавалося їм, що вона впала за лозами, які росли зразу ж біля невеличкої вівчарні. От так задалеко, як каменем кинути.

— Ах! Он там лежить горнець золота для того, хто його найде, — сказали рубачі й побігли туди. Так дуже хотіли золота.

Один біг скорше, ніж другий, перегнав його, пробрався між лози і вийшов на другий бік. І справді на білому снігу лежало дійсно щось золоте. Рубач побіг туди, зігнувся та взяв рукою. То була золотом тканина матерія, вкрита зірками, згорнута

в багато разів. Крикнув товаришеві, що найшов скарб, який упав з неба. Як надійшов другий рубач, посідали обидва на снігу і розгорнули ту тканину, щоб поділитися золотими грішми. Та горе! Там не було золота, ні срібла, ні взагалі ніякого скарбу, лише маленька дитинка, що спала. Тоді один каже другому:

— Сумно скінчилися наші сподівання. Не маємо щастя. Навіщо ж бідному чоловікові дитина? Лишай її тут, хай лежить, і підемо своєю дорогою, бо ми бідні люди й маємо своїх дітей дома. Хліб своїх дітей не сміємо давати чужій знайді.

А товариш відповів йому:

— Ні, це був би злочин лишати дитину, щоб згинула тут, на снігу. Хоч я такий убогий, як і ти, і маю годувати багато ротів, а в мисці маю мало що, візьму таки цю дитинку до себе. Моя жінка піклуватиметься нею. Бог нам допоможе.

І він уз'яв дитину дуже обережно обгорнув її, щоб не замерзла на морозі та й пішов у долину, в село. Другий рубач дуже дивувався, що

його товариш такий немудрий і м'якосердний.

А як прийшли в село, сказав перший рубач до другого:

— Ти маєш дитину, то дай мені ту матерію. бо по справедливості ми повинні поділитися.

Але другий відповів: - Ні! не дам, бо плащ цей ні твій, ні мій, лише цієї дитини.

Сказав йому: “Дай Боже здоров'я!” - пішов до своєї хати і застукав.

Коли його жінка відчинила двері і побачила, що її чоловік вернувся здоровий, обняла його й поцілувала, зняла йому з плечей в'язанку ріща, обтріпала сніг з його чобіт і сказала, щоб увійшов до хати.

Але він сказав: „Я знайшов щось у лісі і приніс тобі, щоб ти піклувалася ним“ - і не рушився з порога.

— Що ж це таке? - спитала жінка. - “Покажи, бо хата порожня, і ми багато дечого потребуємо.”

Рубач розгорнув тканину та показав жінці сплячу дитинку.

-- Ах, чоловіченьку! - докоряла жінка, - чи ми не маємо досить ді-

тей, що ти мусиш ще й приносити якогось знайду, щоб сидів при нашій ватрі? І хто зна, чи воно не принесе нам нещастя? Та й - як нам плекати його?

І жінка розгнівалася на чоловіка.

— Так, але це Зоряний хлопчина, - відповів чоловік. І він розповів жінці, як він найшов дитину.

Жінку ж не можна було вговорити, вона лише насміхалася і казала сердито:

-- Наші діти не мають хліба, а ми маємо годувати чужих бахурів? А нами хто журиться? Хто нам дасть хліба? Справедливо ж кажу я...

-- Так, але Бог дбає навіть про горобців і дає їм їсти, - відповів чоловік сердитій жінці.

— А чи горобці не гинуть з голоду зимою? - питалася жінка. - А тепер хіба не зима?

Чоловік не відповідав нічого, але від порога не відходив.

Від лісу повіяв у відчинені двері студений вітер, — аж усі стряслися. Жінку зморозило, вона сказала: - Чи ти не замкнеш дверей? Віє

страшний вітер, що аж мене морозить.

— У хаті, в якій є кам'яне серце, завжди віє студений вітер - сказав чоловік. - Це свята правда.

Жінка не відповідала нічого, лише пішла до самого вогню. По хвили обернулася, а коли глянула на свого чоловіка, то в її очах показалися великі сльози. Чоловік швидко ввійшов у хату і дав їй в руки дитину. Жінка поцілувала дитину й поклала її до ліжечка, де спала її найменша дитинка. Рано взяв рубач цю дивну золоту тканину й поклав її у велику скриню. Бурштинове намисто, що було на шії дитинки, жінка зняла і також сховала в скриню.

*

Так ріс і виховувався з дітьми рубача Зоряний хлопчина. Сидів з ними при однім столі й разом бавилися. З кожним роком ставав кращим, і всі в селі не могли надивуватися його красі. Бо всі в селі були чорноволосі, а Зоряний хлопчина був білий, наче з слонової кості: во-

лосся кучеряве, мов перстені самоцвіту, а уста, мов пелюстки червоного маку. Очі нагадували фіялки, що ростуть над річкою. Його тіло було подібне до нарциза в полі, куди не заходить косар.

Але ця велика краса пошкодила Зоряному хлопчині. Він став гордий і недобрий і самолюбивий. Погорджував рубачевими й іншими дітьми в селі. Казав, що вони з простого роду, а він із благородного, бо походить від зірки. Вважав себе паном, а всіх інших називав своїми слугами. Не мав милосердя для вбогих, сліпих, або калік чи недужих. Шпурляв на них камінням, виганяв їх геть на дорогу, казав - хай собі деінде випросить хліба. Ніхто в те село не показувався вдруге просити милостині, хіба вигнанці. Так він був, як той, що любить красу над усе, насміхався з слабих і вбогих, жартував з них, а любив тільки сам себе.

Літом, як спали вітри, хлопець лежав біля потічка в саду, дивувався з свого лиця в дзеркалі води

і всміхався, задоволений своєю красою.

Нераз бувало, рубач і його жінка лаяли його, кажучи:

— Ми ніколи не робили з тобою так, як ти з нами та з безпомічними і тими, які не мають ні від кого допомоги. Чому ти такий недобрий для всіх тих, до яких треба бути милосердним?

Частенько і старенький панотець посилав за Зоряним хлопчиною, щоб його навчити любити всяке сотворіння та говорив:

— Комаха - це твоя сестра. Не роби їй кривди! Дикі пташки, що літають у полі, мають свободу. Не лови їх для своєї приємності. Бог сотворив хробачка і кертицю, і кожному призначив його місце на землі. Що ти за один, що несеш біль усюди й терпіння по Божому світі?

Одначе, Зоряний хлопчина не слухав цих слів. Нахмурював чоло, усміхався, йшов до своїх друзів та керував ними, як тільки бажав. Хлопці йшли за ним, бо він був гарний, умів швидко бігати, танцюва-

ти, грати на сопілці. І куди б не вів їх Зоряний хлопчина, - вони йшли за ним, і що казав їм робити, те вони й робили. І коли він виколов кертиці очі гострою тростиною, вони сміялися, а коли кидав камінням за прокаженими - сміялися теж. Усім керував він. Його побратими стали подібними до нього; вони були жорстокі і немилосердні.

* * *

Одного разу проходила селом жебрачка. Одяг на ній був подертий і пошарпаний, ноги закривавлені від кам'янистої дороги, якою йшла жебрачка. Вона була дуже нещасна, а тому що втомилася, сіла під каштаном, щоб відпочити.

Побачивши бабусю, Зоряний хлопчина, сказав до хлопчиськів:

— Подивіться! Он там, сидить якась неохайна жебрачка під гарним, зеленим деревом; ходімо проженемо її, бо вона погана. Ух!

І він підійшов з хлопцями ближче й почав кидати на бабусю каміння, та насміхатися з неї. Бабуся з жахом дивилася на Зоряного

хлопчину і не могла відірвати від нього очей. Коли рубач, який рубав оподалік у садку дрова, побачив, що робить Зоряний хлопець, - прибіг та насварив на нього, кажучи:

— О, в тебе тверде серце і ти не знаєш милосердя. Бо що ж тобі поганого зробила ця бідна бабуся, що ти так поводишся?

Зоряний хлопчина почервонів із злости, й тупнув ногою та й сказав:

— Хто ти такий, що жадаєш від мене оправдання за мою поведінку? Я не твій син і тому не мушу виконувати твоїх наказів!

-- Правду кажеш, - відповів рубач, - але я змилосердився над тобою, коли знайшов тебе у лісі.

Як бабуся почула ті слова, скрикнула голосно і зімліла. Рубач заніс її до своєї хати, а рубачева жінка доглядала зімлілу. Коли бабуся прийшла до пам'яті, їй подали їсти й пити та просили, щоб вона відпочила. Але вона не хотіла ні їсти ні пити, лише сказала до рубача:

— Чи не сказав ти, чоловіче добрий, що знайшов дитину в лісі? Чи

не буде це десять років тому?

Рубач відповів: — Так, я знайшов цю дитину в лісі, якраз десять років тому.

— А який знак помітив ти в тієї дитини? — спитала бабуся. — Чи не мала вона на шиї бурштинового намиста? Чи не була загорнена у золототкану зоряну парчу?

— Так, так, -- відповів рубач, було так, як ти кажеш. — І він виняв із скрині золототкану парчу й бурштинове намисто і показав бабусі.

Як бабуся побачила ці речі заплакала з радості й сказала:

— То мій синок! Я загубила його в лісі. Прощу тебе, пішли зараз за ним, бо я пройшла весь світ, шукаючи його.

Рубач і жінка вийшли з хати, прикликали Зоряного хлопчипу та сказали: — Йди до хати. Там побачиш свою маму, вона чекає тебе.

Хлопець дуже здивований і обрадований побіг у хату. Але побачивши, хто там жде у хаті, засміявся з погордою й сказав:

— А де ж моя мама? Я не бачу тут нікого, крім звичайної жебрачки.

Бабуся відповіла йому:

— Я - твоя мама!

— Ти божевільна! — крикнув Зоряний хлопчина. — Я не твій син, бо ти жебрачка і погана та ще й у лахмітті. Тому забирайся, щоб я більше не бачив твого поганого лиця.

— Ні, ти дійсно мій синок, я тебе винесла була до лісу, — сказала вона і впала на коліна, простягнувши до нього руки, - Опришки в мене вкрали тебе і залишили, щоб ти згинув, — говорила, - але я пізнала тебе, як тільки вперше побачила. Я пізнала також ті позначки: золототканий плащ і бурштинове намисто. Тому прошу тебе: ходім зі мною! Я ж пройшла увесь світ, шукаючи тебе. Ходи зі мною, сину, мені треба твоєї любови.

Але Зоряний хлопчина навіть не рушився з місця, замкнувши перед нею своє серце, і не було чути іншого голосу крім голосу старенької жінки, що гірко плакала. Врешті Зо-

ряний хлопчина твердим і непривітним голосом сказав до неї:

— Якщо ти дійсно моя мати, то краще було б, коли б ти була лишилася і не приходила сюди, й не приносила мені сорому. Бо я вірив, що я син якоїсь зірки, а не жебрачки, як ти кажеш. Тому забирайся, щоб я більше не бачив тебе!

— Ах, сину мій! — сказала бабуся, — чи не поцілуєш ти мене, перед моїм відходом? Я так багато перетерпіла, поки знайшла тебе.

— Ні! — відповів Зоряний хлопчина, — така ти погана, що годі на тебе глянути. Я швидше б поцілував ящірку або жабу, ніж тебе.

Тоді жінка встала, пішла в ліс і гірко плакала. Як побачив Зоряний хлопчина, що вона вже пішла, — зрадив і побіг до друзів бавитися.

* * *

Коли хлопці побачили його, стали з нього насміхатися й кричати:

— Ах, ти такий поганий як, жаба, і такий огидний, як ящірка. Забирайся, бо ми не хочемо з тобою бавитися! І прогнали його з саду.

Зоряний хлопчина нахмарив чоло і сказав сам до себе:

— Що це вони говорять? Ану піду я до криниці і подивлюся; водяне дзеркало покаже мені мою красу.

І пішов до криниці, заглянув у неї й бачить: його лице було, наче лице жаби, тіло покрите лускою, наче в ящірки. Хлопець упав на траву, плакав і говорив до себе: „ Так, це навістило мене за мої гріхи, бо я відрікся рідної матери і прогнав її. Я був гордий і строгий до неї. Піду я тепер і шукатиму її по всьому світі, й не спо. ину, поки не найду її.

В цей час підійшла рубачева донечка, поклала йому руку на плечі й каже:

-- Це нічого, що ти втратив свою красу. Лишися в нас, - я не буду на-сміхатися з тебе.

Але він відповів їй:

— Ні! Я був недобрий для своєї матери, і тому за кару впало на мене таке нещастя. Я мушу йти звідси, мандрувати по світу, аж поки не найду її, а вона простить мені.

*
*

І побіг Зоряний* хлопчина в ліс і почав кликати неньку, щоб вона прийшла до нього. Та йому ніхто не відповів. Цілісінський день кликав її, а як зайшло сонце, - хлопець ліг на купку листя, щоб заснути. Пташки й звіри втікали від нього, бо він був грізний для них. І хлопчина лишався сам один. Лише жаба дивилась на нього, а поруч нього пролізла ящірка. Раненько хлопець устав, нарвав гірких ягід з дерев, їв їх та йшов своєю дорогою через великий ліс, плачучи. Коли кого стрічав, - питався, чи не бачив його неньки.

Сказав до кертиці: — Ти можеш піти під землю. Скажи, чи є там моя ненька?

Кертиця відповіла: — Ти осліпив мене, як я тепер можу знати?

І сказав до зяблика: — Ти можеш літати понад верхіттям великих дерев і бачити весь світ. Скажи мені, чи не знайшов би ти моєї матери?

Зяблик відповів: — Ти обтяв мені крильця для твоєї приємности, як-

же ж я можу тепер літати?

А до вивірочки, що жила на старезному дубі і була сама одна, сказав він: — Де моя мама?

Вивірка відповіла: — Ти вбив мою неньку. Чи для того шукаєш ти й свою неньку, щоб убити її?

Зоряний хлопчина заплакав і похилив голову. Просив Божі сотворіння, щоб простили йому і шукав бабусі-жебрачки. Третього дня прийшов він на другий бік лісу і зійшов на рівнину.

А як переходив селами, діти на сміхалися з нього і кидали каміння. Селяни не хотіли дозволити йому навіть у стайнях спати, бо боялися. Такий він був страшний. Робітники проганяли його. Ніхто не милосердився над ним. І ніде він не чув про жебрачку, свою неньку, хоч мандрував уже три роки по світі. Нераз думав, що бачить її і біг за нею, аж ноги кривавилися від каміння. Але не міг здогнати її, а коли кого стрічав по дорозі, - все питав про неї. Йому ж відповідали, що не бачили не тільки її, а й когось подібного.

Три роки мандрував хлопчина по світу, і незнав ні любови, ні доброти, ні милосердя. Світ був такий, як він його був створив довкола себе в дні своєї гордості.

* * *

Одного вечора він прийшов до воріт сильно укріпленого міста над рікою. І хоч був змучений та поранений, всеж хотів добратися за мури. Але вояки, що стояли на варті, похилили свої списи і непривітно спитали: — Чого тобі треба в місті?

— Шукаю своєї матери, - відповів хлопець, — прошу вас пустити мене, бо можливо, що вона в цьому місті.

Одначе, вояки насміхалися з нього. Один із них похитав чорною бородою, поклав щит на землю і сказав: — Справді, твоя мати не зрадіє, як побачить тебе, бо ти поганіший від ящірки чи від жаби. Забирайся звідси геть! Твоєї матери немає в цьому місті.

А другий, що мав у руці жовтий прапор, сказав до хлопця:

— Хто твоя мати і чому ти шу-

каєш її?

Хлопчаина відповів: — Моя мати ходить за прошенням хлібом, так як і я, а я погано обійшовся з нею. Благаю вас: пустіть мене, щоб простила мені, коли вона в цьому місті.

Але вояки не хотіли впустити і кололи його списами. А коли він відвернувся з плачем, надійшов якийсь вояк при зброї, прикрашеній золотими квітами, а на його шоломі лежав крилатий лев. Він спитав вояків, хто просив, щоб його пустити до міста.

Вони сказали йому: — То був якийсь прошак, дитина якоїсь жебрачки. Ми прогнали його.

— Гей, — сказав він з усміхом, — продаймо його, як невільника, за стільки грошей, щоб можна було за них дістати бутылку доброго вина.

Якраз проходив якийсь дід з недобрим лицем і крикнув голосно:

— Я куплю його за таку ціну!

А коли заплатив бажану ціну, взяв Зоряного хлопця за руку і повів до міста.

Пройшовши різними вулицями,

переходили попри невеличкі двері в мурі, прикриті листям винограду. Дід торкнув двері перстеном з різаним яспісом і вони відскочили. Обидва зійшли п'ятьма крицевими сходами в город. Там ріс чорний мак і стояли дзбани з паленої глини. Дід добув із свого турбана шовкову хустину й зав'язав нею Зоряному хлопчині очі та пхнув його наперед себе. Коли ж зняв йому хустку з очей, хлопчина побачив, що він у в'язниці, освічений роговою ліхтаунею.

Дід подав йому на дерев'яній тарілці спліснявілого хліба й сказав: „Їж!“ Дав солоної води в дзбанку та сказав: „Пий! А як хлопчина поїв та напився, дід вийшов і зачинив за собою двері, замкнувши їх залізним ланцюгом.

На другий день прийшов дід знов. А був це найхитріший лібійський чарівник. Чарівництва він навчився від одного чорнокнижника, що жив у печерах над рікою Ніл. Він глянув по нуру на хлопця й сказав:

— У лісі, недалеко від міста джаврів, є три кусні золота. Один

з білого золота, другий з жовтого, а золото третього - червоне. Нині принесеш мені кусень білого золота. Коли ж не принесеш його, дам тобі сто канчуків. Иди мерщій! З заходом сонця ждатиму тебе у дверях саду, дивись, принеси біле золото, а ні, то погано буде з тобою, бо ти мій невільник, Я купив тебе за ціну одної бутилки солодкого вина.

Після цих слів зав'язав Зоряному хлопчині шовковою хусткою очі та звів його через хату і город чорного маку, п'ятьма крнцевими сходами вниз. А як перстеном відчинив фіртку, випхнув хлопця на вулицю.

Зоряний хлопчина пішов до воріт міста і прийшов під ліс, про якого згадував йому чарівник.

Ліс зверху виглядав гарно. Здавалося, що в ньому повно співучих птахів і запашних квітів. Зоряний хлопчина радо пішов у ліс. Одначе ця краса принесла йому мало хісна бо там, де він ступив, виростали з землі гострі терни й корчі та обхоплювали його. Гостра кропива жа-

лила його ноги, а будяки кололи колючками. Тяжко було дуже Зоряному хлопцеві, і ніде він не міг знайти, того кусня білого золота, про яке згадував чарівник, хоч шукав від ранку до полудня, а з полудня до заходу сонця. З заходом сонця хлопець почав іти додому і гірко плакав, бо знав, що жде його. Та як прийшов на узлісся, з гущавини почув чийсь крик, що був у небезпеці. І хлопчина забув про своє власне горе та побіг назад. Там знайшов зайчика в пастці, яку наставив був мисливець.

Хлопець змилосердився над зайчиком, звільнив його і сказав:

— Я сам невільник, але можу дати тобі свободу.

А зайчик у відповідь сказав йому: — Справді, ти дав мені свободу, а що я за це маю дати тобі?

Зоряний хлопчина сказав йому:

— Я шукаю кусника білого золота, але ніде не можу знайти його, а коли не принесу моєму панові, він буде мене бити.

— Іди зі мною, — сказав заєць, — я заведу тебе до нього, бо я знаю,

де воно та для чого сховане. Ходи. Зоряний хлопчина пішов із зайчиком. У дуплі великого дуба лежав кусник білого золота, якого він шукав.

Хлопчина дуже зрадив, схопив золото і сказав до зайця:

— За прислугу, яку я тобі зробтв, ти віддав мені десятикратно, а за добродійство, яке я тобі зробив, ти заплатив стократно.

— Ні, - відповів заєць, — так, як ти поступив зі мною, так я поступив із тобою, й побіг до лісу, а Зоряний хлопчина вернувся до міста.

Біля міських воріт сидів прокажений. Лице його було закрите заклоною з сірого полотна, а крізь відтилини світилися очі, наче жевріюче вугілля. Коли він побачив, що надходить Зоряний хлопчина, вдарив у дерев'яну миску, задзвонив дзвінком, а потім підкликав Зоряного хлопця й сказав:

— Дай мені шага, а ні, я вмру з голоду. Мене прогнали з міста та ніхто не милосердиться над мною.

— Ах! - викрикнув Зоряний хло-

пець, — я маю лише одного шага в моїм гаманці. Коли ж я не принесу його моєму панові, він буде бити мене, бо я його невільник,

Але прокажений благав далі та просив його доти, доки Зоряний хлопець не змилосердився і не дав йому кусня білого золота.

А як прийшов до чарівникової хати, чарівник відчинив йому, впустив і спитав: — Маєш кусень білого золота?

Зоряний хлопчина відповів:

— Не маю!

Чарівник кинувся на хлопчину, бив його, подав порожню тарілку, та крикнув: „Їж!“ Поставив чарку і знову крикнув: „Пий!“ А потім вкинув хлопця знов у в'язницю.

* * *

На другий день рано прийшов чарівник знову до хлопця і сказав:

— Як нині не припесеш мені кусня жовтого золота, я затримаю тебе собі, як невільника, і дам тобі триста нагаїв.

Зоряний хлопчина пішов у ліс

і цілісінький день шукав кусника жовтого золота, але ніде неміг знайти його. Як заходило сонце, він сів і розплакався. Тоді прийшов до нього зайчик, якого він звільнив з пастки.

Зайчик сказав до хлопця:

— Чого плачеш і що шукаєш у лісі?

Зоряний хлопчина відповів:

— Шукаю кусника жовтого золота, яке десь туть закопане. Коли ж не знайду його, мій пан битиме мене і затримає, як невільника.

— Ходім зі мною! — сказав заєць і побіг лісом аж до калабані. На дні калабані лежав кусень жовтого золота.

— Як маю дякувати тобі? — спитав Зоряний хлопчина, — бо ось це вже вдруге допоміг ти мені.

— Так, але ти насамперед змилосярдився наді мною, — сказав заєць і побіг швиденько у ліс.

Зоряний хлопчина взяв кусень жовтого золота, сховав його у гаманець і поспішив до міста. Прокажений бачив, що надходить хло-

пець, підбіг до нього, упав навколішки і сказав:

— Дай мені кусень золота, а нія згину з голоду.

Зоряний хлопчина відповів:

— Маю в гаманці лиш один кусень золота, а як не принесу його моєму панові, він битиме мене та тримати буде як невільника.

Але прокажений так благав Зоряного хлопчину, що той змилосердився над ним і дав йому кусень жовтого золота.

А як хлопчина вернувся у чарівникову хату, чарівник відчинив йому двері, впустив його і спитав:

— Маєш кусень жовтого золота?

— Не маю! — відповів хлопець.

Чарівник кинувся на Зоряного хлопчину, бив його, а потім закував у кайдани та знов кинув у тюрму.

На другий день рано чарівник прийшов до нього й каже:

— Як принесеш мені кусень золота червоного, випущу тебе на волю. Коли ж не принесеш, я вбю тебе.

Хлопчина пішов у ліс і шукав цілий день кусня червоного золота,

але ніде не міг його найти. Вечером сів і заплакав. І знову прийшов до нього зайчик та сказав:

— Кусень червоного золота, якого ти шукаєш, лежить у печері за тобою. Тому не плач уже, а радій.

— Якже ж я віддячу тобі? - спитався Зоряний хлопчина зайчика, — бо ти вже втретє допоміг мені.

— Так, але ти перший змилосердився надімною, - сказав заєць і побіг мерщій далі.

Зоряний хлопчина пішов у печеру і в найдальшому кутку найшов кусень червоного золота. Сховав його в гаманець і поспішав до міста. Прокажений побачив, що надходить Зоряний хлопчина, став посеред дороги, і сказав: „Дай мені кусень червоного золота, а ні - я вмру.“ І Зоряний хлопчина змилосердився знову над ним, дав йому кусень червоного золота і сказав: „Ти бідніший від мене.“ Але йому було гірко на серці, бо він знав, яка гірка доля жде хлопчину.

Але коли Зоряний хлопчина проходив ворітьми міста, сторожі вкло-

нилися, віддали йому честь і сказали:

— Який гарний наш пан!

За ним ішов натовп людей і говорив: — Справді нікого немає кращого в усьому Божому світі!...

А Зоряний хлопчина заплакав і сказав сам до себе: „Вони глузують з мене і насміхаються з мого нещастя.“ Збіглося аж стільки народу, що хлопець збився з дороги і, вкінці, опинився на великому майдані, де були царські палати.

І відчинилися замкові ворота, а єреї і всякі інші достойники вийшли йому назустріч. Вони вклонилися йому й сказали: Ти син нашого царя і наш пан. Ми ждали тебе.

А Зоряний хлопчина у відповідь сказав їм: — Я не є царський син, а дитина вбогої жебрачки. Чому ви кажете, що я гарний, коли знаю: я такий поганий, що гидко глянути на мене.

Тоді той, що його зброя була прикрашена золотими квітами, а на шоломі лежав кралатий лев, підняв угору щит і сказав: — Чому мій пан каже, що він не гарний?

Зоряний хлопчина глянув у дзеркало і здивувався: його лице було, як і колись, - краса вернулася, а в очах він побачив те, чого в них досі не бачив. Жреці й високі урядовці впали перед ним на коліна і сказали:

— Віддавна було нас попереджено, що нинішнього дня прийде той, що має володіти над нами. Тому, пане наш, візьми цю корону і цей скиптр та - царюй над нами в ласці і справедливості.

Але він сказав їм: — Я негідний цього, бо я відрікся матери, яка любила мене і я не спочину, поки не знайду її та не дістану від неї прощення. Тому пустіть мене, бо я мушу знову мандрувати по світу і не смію тут лишатися, хоч ви й приносите мені корону та скиптр.

Говорячи це, він повернув очі на вулицю, яка вела до воріт міста і побачив: серед натовпу, що тиснувся довкола вояків, стояла жебрачка, що була його матір'ю. Коло неї стояв прокажений.

Зоряний хлопчина радісно крикнув, побіг туди, впав навколішки та

цілував рани на ногах матері і зривав їх сльозами. Хлопець похилив голову, і говорив до неї:

— Мамо, я відрікся тебе в годину моєї гордості. Прийми ж мене в годину мого пониження! Мамо, я дав тобі ненависть. Ти дай мені любов! Мамо, я відкинув тебе. Прийми тепер свою дитину!

Але жебрачка не відповіла йому ні слова,

Зоряний хлопчина простягнув руки й обняв білі ноги прокаженого і сказав до нього:

— Я тричі змилюсь над тобою. Скажи, хай моя мати промовить до мене слово!

Прокажений не відповідав йому ні слова,

Зоряний хлопчина заривав знову і сказав: — Мамо, мій біль більший ніж я можу знести. Прости мені і пусти мене назад у ліс!

Жебрачка поклала йому руку на голову й сказала: — „Встань!“

Прокажений поклав йому руку також і сказав: „Устань!“

Зоряний хлопчина встав і гля-

нув на неї. І бачить: це були — цар і цариця.

Цариця сказала до нього:

— Це твій батько, якому ти допоміг.

А цар сказав:

— Це твоя мати, якої ноги ти вмив своїми слізьми.

І вони кинулися йому на шию і повели Зоряного хлопчину в тереми, зодягнули його в гарні шати, поклали йому на голову корону та дали у руку скиптр. І Зоряний хлопчина володів містом над рікою і був його паном. Для всіх він був справедливий і добрий. Недоброго чарівника вислав на заслання, рубачеві і його жінці надіслав чимало багатих дарів, а їх дітей наділив великими почеснями. І не терпів він, щоб хто небудь був жорстокий для пташок і для худоби, лише вчив любови, доброти й милосердя. Вбогим давав хліб, нагим — одяг. У цілім краю був мир і багатство.

К і н е ц ь

КНИЖКА ДЛЯ МОЛОДІ

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ

НА УХОДАХ

**Історична повість
з часів Козаччини в двох частинах**

Замовлення посилати на адресу:

Видавнича Спілка

«У К Р А Ї Н С Ь К Е С Л О В О»

Регенсбург, Гангофершайдунг

Кольпортерам опуст

Чи маєте вже книжку, в якій цікаво описані:
**„ПРИГОДИ
ХОРОБРОГО ГОЛУБА“**
оповідання з індійського життя
написав найкращий представник індійської
літератури Дган Гопаль Мукерджі
переклала Стефанія Нагірна

...Піря посипалося в повітрі, тільки Рябо-
шийки пручалося в кігтях хижака...

Книжка багато ілюстрована, стор. 94, ціна
8 нм. Замовляти на адресу:
Видавнича Спілка „Українське Слово”,
Регенсбург, Гангоферзідлунг.

